

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för utbildningsvetenskap

Finns det samband mellan förskollärares attityd till jämställdhetsarbete och deras medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar?

En kvantitativ enkätstudie.

Linnea Nilsson och Erica Tångring

2023

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Pedagogik
Förskolläraryrket
Examensarbete i pedagogik

Handledare: Erika Björklund
Examinator: Daniel Pettersson

Nilsson, L. & Tångring, E. (2023). *“Finns det samband mellan förskollärares attityd till jämställdhetsarbete och deras medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar?” -En kvantitativ enkätstudie*. Examensarbete i pedagogik. Förskolläraryrket. Akademi för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Abstrakt

Syftet med denna undersökning är att undersöka om det finns samband mellan förskollärares attityd till jämställdhetsarbete och deras medvetenhet om stereotypa könsuppfattningar i förskolan. För att utföra detta har vi gjort en kvantitativ studie där metoden för att samla in data var enkäter. Enkäterna bygger på tidigare forskning i form av vetenskapliga artiklar inom området. Den forskning som vi har sökt fram syftar till att skapa större förståelse för arbete med jämställdhet i praktiken i förskolan, förskollärares medvetenhet om stereotypa könsuppfattningar samt förskollärares attityd till jämställdhetsarbete. Som teoretisk utgångspunkt har vi valt Davies (1989) idéer om hur värden kopplade till människans biologiska kön är socialt konstruerade. I resultatet av studien ansåg majoriteten av förskollärarna i vår undersökning att jämställdhetsarbete med barnen är mycket viktigt i förskolan. Resultatet visade även att förskollärares medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar varierar. De slutsatser som drogs utifrån studien visar att det inte existerar samband mellan förskollärares attityd till jämställdhetsarbete och deras medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar. Utifrån studiens resultat anser vi att det bör forskas mer inom detta ämne. Vidare studier skulle exempelvis kunna analysera förskollärares attityder till jämställdhet samt deras medvetenheten till stereotypa könsuppfattningar, detta genom observation och djupintervju för att få en djupare kunskap inom ämnet.

Nyckelord:

Attityd, Förskola, Genus, Jämställdhet, Medvetenhet.

Keywords:

Attitude, Consciousness, Equality, Gender, Preschool.

Innehållsförteckning

Abstrakt	2
1. Inledning	1
2. Syfte	2
2.1 Hypotes.....	2
3. Bakgrund	2
3.1 Historisk överblick av jämställdhetsarbetets framväxt	2
3.2 Genomgång av forskning	3
3.3 Förskollärares attityder till jämställdhetsarbete	3
3.4 Förskollärares medvetenhet om stereotypa könsuppfattningar	4
3.5 Förskollärares stereotypa könsuppfattningar i praktiken.....	5
3.6 Teoretisk utgångspunkt-kön som social konstruktion	6
4. Metod	8
4.1 Val av metod- kvantitativ studie med enkäter	8
4.2 Utformning av enkätfrågor	8
4.3 Urval av deltagare	10
4.5 Forskningsetiska överväganden.....	12
4.6 Studiens kvalitet	12
5. Resultat och analys	15
5.1 Svartalternativen.....	15
5.1.1 Svartalternativen till attitydfrågan	15
5.1.2 Svartalternativen till stereotypfrågorna.....	15
5.2 avläsning av korstabell	15
5.3 Hur viktigt anser förskollärare att jämställdhetsarbete är i förskolan?.....	16
5.3.1. Analys av tabell 1	16
5.4 Ställer samhället olika krav på flickor och pojkar?.....	17
5.4.1 Analys av tabell 2.....	17
5.5 Går flickors och pojkars intressen att påverka?.....	18
5.5.1 Analys av tabell 3 och 4	19
5.6 Får flickor eller pojkar ta större ansvar i förskolan?.....	20
5.6.1 Analys av tabell 5	20
5.6.2 Analys av tabell 6.....	21
5.7 Ges flickor eller pojkar mer plats i förskolan?	22
5.7.1 Analys av tabell 7.....	22
5.7.2 Analys av tabell 8.....	23
5.8 Sammanfattande analys	24
6. Diskussion	25
6.1 Metoddiskussion.....	25
6.2 Resultatdiskussion.....	27
6.3 Slutsatser.....	30
6.4 Vidare forskning.....	30

7. Referenslista	31
8. Bilagor	34
<i>8.1 Bilaga 1. Litteratursökning</i>	<i>34</i>
<i>8.2 Bilaga 2. Enkät.....</i>	<i>35</i>

1. Inledning

Jämställdhet är ett viktigt begrepp som är vanligt förekommande i förskolans verksamhet och i samhället idag. Jämställdhet beskrivs i FN:s globala mål som strävan efter att flickor och pojkar ska ha samma rättigheter (UNDP, 2022). Förskolan ska vara en plats där barn får utvecklas till unika individer oberoende av deras könstillhörighet eller stereotypa könsuppfattningar som existerar i samhället (*Läroplan för förskolan*, [Lpfö 18], 2018). Trots detta beskriver Dahl (2016) att barn redan vid födseln blir placerade i könsstereotypa fack av människor i barnets omgivning och en av de vanligaste frågorna en nybliven förälder får är vilket kön barnet har.

Förskolans läroplan beskriver följande “Förskolan har ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar barnens utveckling, val och lärande” (Lpfö, 2018, s. 7). Rantala och Heikkilä (2020) har visat att förskollärare har svårt att ge flickor och pojkar samma möjligheter. Förskollärarna behandlar barnen olika utifrån barnens biologiska kön och ger dem olika möjlighet till att exempelvis få lov att vara självständiga. Rantala & Heikkilä (2020) skriver vidare att barnen får olika mycket vägledning av förskolläraren beroende på rådande könsnormer. Dessa könsnormer beskriver flickor som duktiga och ansvarstagande och pojkar som i behov av mer vuxenstöd (Rantala & Heikkilä, 2019). Detta resultat är i enlighet med Eidevalds (2009) resultat vilket visar på att förskollärare omedvetet behandlar barn olika. Barnen förväntades vara mer eller mindre självständiga utifrån deras kön. Även Eidevalds (2009) undersökning visar på att den stereotypa könsuppfattningen om att flickor är “duktiga” och ansvarstagande upprätthålls i förskolan. Både Eidevalds (2009) och Rantala och Heikkiläs (2020) resultat påvisar att förskollärare omedvetet behandlar barn olika beroende på barnets biologiska kön.

Studier av Njeri Muasya och Wakesho Kazungus (2018), Emilson m.fl. (2016) och Perander m.fl. (2019) visar på att förskollärare beskriver en medvetenhet till att stereotypa könsuppfattningar existerar i förskolan. Dock visar studier av Eidevald (2009) och Rantala och Heikkilä (2020) att förskollärare i praktiken ändå faller in i de normer och stereotyper som finns i samhället. Enligt forskning verkar det som att dilemmat är att förskollärare är medvetna om stereotypa könsuppfattningar men trots detta arbetar de inte utifrån sin medvetenhet i praktiken. Utifrån detta dilemma blir det intressant att undersöka varför förskollärare inte arbetar utifrån sin medvetenhet i praktiken. Därav avser studien att undersöka om det finns ett samband mellan medvetenheten till stereotypa könsuppfattningar och hur viktigt förskollärare anser att det är att arbeta för att motverka dessa, alltså attityden till jämställdhetsarbete.

2. Syfte

Syftet är att undersöka om det finns samband mellan förskollärares attityd till jämställdhetsarbete och deras medvetenhet om stereotypa könsuppfattningar.

2.1 Hypotes

Nollhypotes: Det existerar inga samband mellan förskollärares attityd till jämställdhetsarbete och deras medvetenhet om stereotypa könsuppfattningar.

3. Bakgrund

I bakgrunden beskrivs en historisk överblick om jämställdhet och genus relaterat till förskolan. Därefter beskrivs litteratursökning, tidigare forskning samt teoretiska antaganden. Den tidigare forskningen lyfter förskollärares attityder till jämställdhetsarbete och deras medvetenhet till samhällets normer och stereotypa könsmonster samt hur förskollärare agerar i sin yrkespraktik. Forskningen har valts utifrån studiens syfte och avser att förklara bakgrunden till valt syfte.

3.1 Historisk överblick av jämställdhetsarbetets framväxt

Förskolan speglar den tid vi lever i och de värden vi vill förmedla till kommande generations samhällsmedborgare. Förskolläraryrket utveckling visar på de förändringar som skett i samhället genom åren. Tellgren (2008) har i sin forskning undersökt hur förskolläraryrket har utvecklats sedan start. I slutet av 1800-talet började de första barnträdgårdarna växa fram i Sverige. Innan förskolan skapades var samhället uppbyggt utifrån att mannen i hushållet skulle förvärvsarbeta och kvinnan skulle vara hemma med barnen (Tellgren, 2008). Utbyggnaden av förskolan och rätten till ekonomisk frihet går hand i hand och är delar av ett stort jämställdhetsarbete som pågått länge (Eidevald, 2011). Förskolläraryrket var skapat av kvinnor för att kvinnor skulle kunna arbeta (Tellgren, 2008). Eftersom samhället var styrt av män dröjde det fram till 1943 innan riksdagen fattade beslut om statsbidrag till förskolläraryrket (Tellgren, 2008). Samhället har förändrats mycket ur ett jämställdhetsperspektiv sedan 1943.

Jämställdhetspedagogiskt arbete har utförts i förskolan sedan 1980-talet utifrån mål om att skolan ansvarar för att arbeta med jämställdhet (Lenz Taguchi, 2016, s.83). I förskolans läroplan som togs i bruk 1998 beskrivs för första gången att "förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller" (*Läroplan för förskolan*, [Lpfö98], 1998, s. 4). Sedan den första läroplanen togs i bruk har flera pedagogiska strategier vuxit

fram ur ett jämställdhetsperspektiv. Genuspedagogiken växte fram i början av 2000-talet utifrån det jämställdhetspedagogiska arbetet som utförts (Lenz Taguchi, 2016, s. 83). I genuspedagogiken ifrågasatte man de antagna biologiska skillnaderna mellan flickor och pojkar och arbetade utifrån en idé att könsskillnader är socialt konstruerade, till skillnad från jämställdhetspedagogiskt arbete där man tog för givet att det fanns en skillnad mellan könen (Lenz Taguchi, 2016, s. 83). Därefter växer den normkritiska pedagogiken och queerpedagogiken fram som båda tar utgångspunkt i feministiskt poststrukturalistiskt perspektiv (Lenz Taguchi, 2016, s. 84). Båda perspektiven anser att kön är socialt konstruerat och ifrågasätter de samhällsnormer som råder (Lenz Taguchi, 2016, s. 84).

3.2 Genomgång av forskning

I kommande avsnitt redogör vi för den forskning som vi har valt att använda oss av som utgångspunkt i vår studie. I litteraturgenomgången ingår tidigare forskningsartiklar, avhandlingar samt relevanta styrdokument inom intresseområdet. Avsikten var att hitta forskning som berör förskollärares attityder till jämställdhetsarbetet, stereotypa könsmonster samt förskollärares medvetenhet till dessa. Genomgång av litteratursökning finns i bilaga 1. Avslutningsvis presenteras den teoretiska utgångspunkten.

3.3 Förskollärares attityder till jämställdhetsarbete

Tallberg Broman och Holmberg (2007) har i en svensk rapport kommit fram till att förskollärare idag upplever att kraven har ökat i demokratiuppdraget. I undersökningen har en kvantitativ forskningsstrategi använts där förskollärare och lärare i förskolan och skolan har fått svara på en enkät (Tallberg Broman & Holmberg, 2007). Förskollärarna i Tallberg Broman och Holmbergs (2007) undersökning uppger bland annat att kraven på jämställdhet i undervisningen har ökat mycket de senaste åren. Rapportens resultat visar att förskollärare värderar sitt yrkeskunnande högt och att de känner sig säkra i sitt uppdrag som förskollärare. Dock skattar förskollärare sig förhållandevis lågt i sitt yrkeskunnande i att skapa jämställdhet i barngruppen (Tallberg Broman & Holmberg, 2007).

Det har gjorts internationella studier av Wingrave (2018), Rogosic m.fl. (2020) och Solehuddin och Adriany (2017) som undersöker förskollärares attityder till jämställdhetsarbete. Wingraves (2018) studie är gjord i Storbritannien och hon har använt sig av gruppintervju och observation som metod. Wingrave (2018) visar i sitt resultat att det finns attityder till jämställdhetsarbete bland förskollärare som visar att förskollärare redan anser att förskolan inte uppmuntrar till stereotypa könsnormer. Förskollärarna ansåg i studien att det var vårdnadshavarna som gav upphov till könsstereotypa normer (Wingrave, 2018). Förskollärarna menade att eftersom de var professionella i sin yrkesroll så bidrog detta till att de inte överför könsstereotypa normer på barnen (Wingrave, 2018, s. 601). Det resultat som Wingrave uppvisar är i motsats till Tallberg Broman och Holmberg (2007) som visade på att förskollärare skattar sitt yrkeskunnande

i att skapa jämställdhet i gruppen lågt. I Wingraves (2018) undersökning ansåg förskollärarna att de redan arbetar med jämställdhet i barngruppen samtidigt som Tallberg Broman och Holmberg (2007) ansåg att förskollärarna hade svårt att uppnå jämställdhet i barngruppen. Det finns även resultat som tyder på att förskollärare anser att de arbetar med jämställdhet men att de i själva verket inte gör det (Solehuddin & Adriany, 2017). Solehuddin och Adriany (2017) i Indonesien har gjort en kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer i förskolan. Resultatet av studien visar att förskollärare anser att jämställdhet är viktigt. Förskollärarna anser att de behandlar alla barn lika oavsett kön (Solehuddin & Adriany, 2017). Forskarna bakom studien menar att förskollärarna inte arbetar med jämställdhetsarbete då forskarna menar att betydelsen av att behandla alla lika inte är samma sak som att arbeta med jämställdhetsarbete.

Förskollärarna i Wingraves (2018) studie som ansåg sig inte bidra till könsstereotypa mönster i visade vid observation att de behandlade barnen könsstereotypt. Det som resultat tyder på är att förskollärarna har en attityd till jämställdhet som visar på att de förskollärarna som inte anser att de behöver arbeta med jämställdhetsarbete också är omedvetna kring hur flickor och pojkar behandlas olika i förskolan. Wingraves (2018) resultat är i linje med Rogosic m.fl. (2020) resultat. Rogosic m.fl. (2020) har gjort en kvantitativ enkätstudie i Kroatien som visar att förskollärare har varierad kunskap i att flickor och pojkar enligt normer behandlas olika i förskolan. Kunskapsläget varierar bland förskollärarna och de förskollärare som har mest kunskap om hur flickor och pojkar behandlas i förskolan har en positivare attityd till jämställdhetsarbete i förskolan än de som inte är medvetna kring problematiken menar Rogosic m.fl. (2020, s. 420).

3.4 Förskollärares medvetenhet om stereotypa könsuppfattningar

I studier som gjorts av Njeri Muasya och Wakesho Kazungus (2018), Emilson m.fl. (2016) och Perander m.fl. (2019) gällande jämställdhet i förskolan kan man utläsa förskollärares medvetenhet kring jämställdhet kontra hur det utförs i praktiken. I Njeri Muasya och Wakesho Kazungus (2018) studie i Kenya visar forskarna att pojkar och flickor får ett normativt perspektiv på hur de ska vara maskulina och feminina. Detta normativa perspektiv kommer huvudsakligen från hemmet och skolan. Uttryckligen säger förskollärarna i studien att de agerar och tänker på ett genusresponsivt sätt i den pedagogiska praktiken, dock synliggörs det i resultatet att lärarna inte agerar genusresponsivt i praktiken. Resultatet visar att lärarna påverkar flickor och pojkar utifrån de könsuppfattningar som existerar i samhället. Alltså har lärarna inte kommit till den fulla insikten i hur man använder sig av genusresponsiv pedagogik på ett korrekt sätt i undervisningen (Njeri Muasya & Wakesho Kazungus, 2018).

Forskning i Sverige har även visat på att förskollärare har en vilja att se genus som en social konstruktion och uttryckligen säger att kön är socialt konstruerat (Emilson m.fl., 2016). Trots en vilja att se kön som en social konstruktion visar resultat att förskollärarna ändå har ett dualitetstänk gällande pojkar och flickor, alltså att könen ses som biologiskt

olika, speciellt när det kommer till beteenden hos de olika könen. Förskollärarna förklarar värdet av jämställdhet och att de har en avsikt att behandla alla lika, ändå synliggörs det i resultatet att könen behandlas olika (Emilson m.fl., 2016). I Perander m.fl. studie (2019) uttrycker lärarna en medvetenhet om problematiken med att kategorisera och generalisera grupper utifrån kön, ändå syntes även i denna studie könsmissiga förväntningar på eleverna. I Perander m.fl. (2019), Emilson m.fl. (2016) och Njeri Muasya och Wakesho Kazungus (2018) resultat kan vi utläsa att lärare och förskollärare uttryckligen beskriver att de vill eller att de redan arbetar jämställt men i praktiken synliggörs det att lärarna och förskollärarna ändå faller in i de könsstereotypa uppfattningar som existerar i samhället. Könskillnader tas för givna av förskollärarna vilket bidrar till att flickor och pojkar blir disciplinerade på olika sätt (Emilson m.fl., 2016). Flickor och pojkar blir strukturellt olika bemött utifrån sina biologiska kön av förskollärarna (Eidevald, 2009). Förskollärare har även en tendens till att värdera maskulinitet högre än femininitet (Ärlemalm-Hagsén & Pramling Samuelsson, 2009).

Att arbeta utifrån genus som en social konstruktion och genus som en biologisk verklighet uttrycks av förskollärarna som förvirrande (Emilson m.fl., 2016). Förskollärarna kämpar med att påverka barnen till att arbeta bort könsstereotyper men samtidigt ta hänsyn till barnens egna perspektiv och viljor (Emilson m.fl., 2016). Förskollärarna berättar att det finns ett dilemma i att barnens egna önskemål ska respekteras samtidigt som barnen väljer könsstereotypa intressen som lärarna har i uppdrag att bryta. Det blir en hårfin linje om när man ska gå in och påverka barnen och när man ska låta bli. Ett exempel som tas upp av Emilson m.fl. (2016) där det syns att förskollärarna vill uppmuntra till att bryta könsmonster men ändå inte lyckas skapa jämställda förhållande mellan flickor och pojkar är val av kläder. Flickor som kommer till förskolan med klänning och strumpbyxor ses som opraktiskt klädda av förskollärarna medan pojkar som kommer till förskolan med klänning och strumpbyxor blir uppmuntrade av valet av kläder då det ses som ett könsöverskridande val.

3.5 Förskollärares stereotypa könsuppfattningar i praktiken

Eidevald (2009), Rantala och Heikkilä (2020), Hjelmer (2020), Emilson m.fl. (2016), Perander m.fl. (2019) ger alla exempel i sina resultat på hur lärare och förskollärare visar på stereotypa könsuppfattningar. Perander m.fl. (2019) och Eidevald (2009) tar upp ett exempel på en könsstereotyp som förskollärarna och lärarna uppvisar. Detta exempel är att flickor är mer ansvarstagande än pojkar. Flickor ses mer som ansvarstagande och villig att utföra arbete även om arbetet inte är motiverade, till skillnad från pojkarna, som beskrivs av lärarna som att de är mer undvikande till skolarbete och är i behov av en ”mamma” som de kan förlita sig på (Perander m.fl. 2019). Att flickor ses som mer ansvarstagande än pojkar beskriver även Eidevald (2009) när han belyser att i vardagssituationer vid påklädning får flickor be om hjälp fler gånger i jämförelse med pojkar. Detta blir ett exempel på att förskollärarna ser flickor som mer ansvarstagande än pojkar vilket automatiskt gör att pojkar får ta mindre ansvar (Perander m.fl., 2019).

Perander m.fl. (2019) förklarar ytterligare att det finns tydliga förväntningar från lärarna att flickor ska arbeta hårdare i skolan än vad pojkar behöver göra. När flickorna inte uppnår dessa förväntningar sågs det som underprestation medan när pojkarna presterar bra kallades detta för överprestation.

En annan stereotypisk könsuppfattning som beskrivs är att flickor ses som lugnare än pojkar (Eidevald, 2009). I Emilson m.fl. (2016) resultat beskriver förskollärarna att när det är fler flickor är det lugnare än när det är fler pojkar. Vidare i resultatet beskrivs det att förskollärarna anser att konflikter mellan pojkar är mer fysiska än de konflikter som uppkommer mellan flickor. I Hjelmers (2020) studie beskrivs av förskollärarna att flickor generellt sett väljer ”lugnare” aktiviteter som att rita, lägga pussel eller leka familj. Pojkarna däremot väljer mer aktiva lekar som att spela fotboll och leka med bilar eller dinosaurier. Förskollärarna beskriver att de har svårt att veta hur de ska bemöta pojkar och flickors val av aktiviteter i den fria leken då de anser att om de aktivt delar in barnen för att utmana könsrollerna skapas det en lek som barnen känner sig tvingade att delta i (Hjelmer, 2020). Eidevalds (2009) resultat visar även på att flickor och pojkar blir bemött olika i exempelvis samlingar. Pojkar som hörs mest får fördelar som att exempelvis välja aktivitet först, de andra barnen får då anpassa sig efter de ”stökiga pojkarnas” val (Eidevald, 2009). Vidare förklarar Eidevald (2009) att flickor som väljer aktiv lek blir straffade. Anledningen till detta är att förskollärarna ser aktiv lek som störande. Flickorna som inte följer denna norm, att flickor inte ska vara stökiga/högljudda, får fler tillsägelser än pojkar med samma beteende (Eidevald, 2009). Det finns alltså en större tolerans för pojkars störande beteende än vad det gör för flickornas liknande beteende (Eidevald, 2009). Detta just för att flickorna inte följer rådande könsnorm för önskat beteende (Eidevald, 2009).

En annan stereotyp könsuppfattning som belyses i en studie av Rantala och Heikkilä (2020) är att flickor får mer guidning när det kommer till städning medan pojkar får mer guidning i leken, alltså blir barnen guidade av förskollärarna utifrån könsnormer och önskat beteende kopplat till könen. Rantala och Heikkilä (2020) beskriver även att förskollärare har en tendens till att ge mer respons till pojkar än flickor.

3.6 Teoretisk utgångspunkt-kön som social konstruktion

Som teoretisk utgångspunkt har vi valt att använda oss av forskning som belyser kön som social konstruktion. Dahl (2016) beskriver kön som de biologiska skillnaderna mellan flickor och pojkar där skillnader till stor del handlar om hur människor fortplantas. Dahl (2016) beskriver vidare att med könsbegreppet tillkommer karaktärsdrag för det maskulina och feminina och dessa har en tendens att beskrivas som naturliga. Forskare anser enligt Dahl (2016) “...att skillnaderna och variationerna *inom* varje kön är större än dem *mellan* könen...” Emilson m.fl (2016) skriver om Davies idéer om hur kön konstrueras. Davies idéer bygger på postmodernt och poststrukturalistiskt perspektiv. I det postmoderna och poststrukturalistiska perspektivet ses strukturer och sociala värden

som starka i konstruktionen av kön (Emilson m.fl, 2016). Davies (1989) menar att maskulinitet och femininitet inte är något som människan föds med. Hur kön konstrueras och vilka värden som är kopplade till det feminina respektive det maskulina handlar enligt Davies (1989) om de värden samhället kommunicerar till människan. Barn lär sig tidigt i livet hur de ska förhålla sig för att passa in utifrån stereotypa könsmonster. De barn som inte följer den sociala ordningen ses som sociala förlorare (Davies, 1989). Emilson m.fl. (2016) förklarar hur Davies beskriver att hur människan ska vara är djupt rotad i mellanmänskliga relationer, institutioner och det samhälle som vi lever i.

Kön skapas i de normer som råder i samhället och kan förklaras genom begreppet genus (Dahl, 2016). Genus skapas av de kulturella och sociala förväntningar som samhället har på flickor och pojkar. Dessa förväntningar bidrar till att flickor och pojkar förväntas leva upp till olika beteenden förknippade till deras kön (Dahl, 2016). Kön och genus är begrepp som ligger till grund för att förklara olika maktstrukturer i samhället (Dahl, 2016). Samhällets konstruktion av hur flickor och pojkar ska vara bidrar till stereotypa könsuppfattningar (Lewander & Jordansson, 2000).

4. Metod

I detta avsnitt presenterar vi den metod som är vald för att samla in data. Vi kommer att gå igenom utformningen av enkäten, urval av deltagare samt diskutera forskningsetiska överväganden. Därefter följer en genomgång av genomförandet av undersökning, bearbetning av data och diskussion kring studiens kvalitet.

4.1 Val av metod- kvantitativ studie med enkäter

Arbetet avser att undersöka om det finns samband mellan förskollärares attityd till jämställdhetsarbete och deras medvetenhet om stereotypa könsuppfattningar. För att göra detta valde vi att använda oss av en kvantitativ forskningsstrategi. I den kvantitativa forskningsstrategin är grundtanken att använda ett deduktivt synsätt som innebär att utifrån valda teorier formulera en eller flera hypoteser (Bryman, 2016). I hypotesen ingår de begrepp som ska undersökas och i vår studie undersöks samband mellan förskollärares attityd till jämställdhetsarbete och deras medvetenhet om stereotypa könsuppfattningar. När hypotesen var formulerad skulle den prövas och detta gjordes genom att formulera enkätfrågor (se bilaga 2) som förskollärare fick svara på. Enkäten är uppbyggd utifrån tidigare forskning och vid analys av enkäterna går det att svara på om nollhypotesen stämmer eller inte. Att vi valde att använda en kvantitativ studie berodde på att vi var intresserade av att hitta mätbara skillnader och mönster i förskollärares attityd och deras medvetenhet om stereotypa könsuppfattningar. Den kvantitativa metoden gav oss möjlighet att undersöka samband genom statistiska mätverktyg.

4.2 Utformning av enkätfrågor

Vi har valt att använda slutna frågor i enkäten (se bilaga 2). Dessa frågor var utformade på ett tydligt och enkelt sätt för att respondenten med lätthet skulle förstå frågorna, samt för att undvika missförstånd (Bryman, 2016). Frågorna i enkäten var kategoriserade i två huvudkategorier. Den första kategorin av frågor beskrev förskollärares medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar. Den andra kategorin beskrev förskollärares attityd till jämställdhet. Med medvetenhet syftade vi till förskollärarnas åsikter till de påståenden i enkäten som handlade om stereotypa könsuppfattningar, alltså medvetenhetsfrågorna. Genom respondenternas åsikter till dessa könsstereotypa uppfattningar kunde vi utläsa deras medvetenhet. Var exempelvis respondentens åsikt att samhället inte ställer olika krav på flickor och pojkar kunde vi se att respondenten inte visade en medvetenhet om att denna könsstereotyp existerar.

I den första kategorin har variablerna stämmer helt, stämmer delvis och stämmer inte alls använts. I den andra kategorin har variablerna mycket viktig, ganska viktigt, viktigt och

inte viktigt använts. Variablerna som har använts var kvalitativa variabler och utgick från ordinalskala vilket är vanligt i attitydfrågor (Djurfeldt m.fl., 2010).

I frågorna som syftade till att undersöka förskollärares medvetenhet valde vi att ställa frågor utifrån vad förskollärarna anser. Frågor har utformats utifrån den tidigare forskningen kring förskollärares medvetenhet till könsstereotyper. Fråga två var utformad efter ett samhällsperspektiv på stereotypa könsuppfattningar. Den frågan valdes utifrån Njeri Muasya och Wakesho Kazungus (2018) studie där de beskriver att samhället har olika syn och förväntningar på pojkar och flickor. Fråga tre och fyra var utformade utifrån förskollärares perspektiv på sin egen påverkan av stereotypa könsuppfattningar exempelvis om de anser att de kan påverka flickors och pojkars intressen. Dessa frågor hänvisade till Njeri Muasya och Wakesho Kazungus (2018) argument som handlade om hur lärare kan använda genuspedagogik för att ge barn lika möjligheter till att utforska och utvecklas samt skapa intressen utan att bli påverkade av könsnormer. Fråga fem, sex, sju och åtta var utformade efter förskollärares agerande utifrån stereotypa könsuppfattningar. Eidevalds (2009) resultat visade att förskollärare omedvetet agerar utifrån att flickor är mer ansvarstagande än pojkar. Med detta menade Eidevald (2009) att flickor då genom stereotypa könsuppfattningar blir upplärda utifrån att en dag ta största ansvaret för hemmet. Pojkarna får förtur då förskollärare anser att pojkar tar mer plats och att de inte kan sitta stilla och vänta (Eidevald, 2009). Perander (m.fl., 2019) menade att pojkarna ses som modigare och aktivare än flickorna. Fråga nio var utformad utifrån förskollärarens attityd till jämställdhetsarbete i förskolan. Denna fråga grundade sig på Wingraves (2018) resultat som visade att förskollärare redan anser att de arbetar med jämställdhet samt Rogosic m.fl. (2020) resultat som visade att förskollärare har varierad kunskap kring jämställdhetsarbete.

För att enkäterna skulle gå att analysera och vara av värde för undersökningen gjordes avvägningar i utformningen av enkäterna. En avvägning som gjorts var att enbart använda slutna frågor samt att alla frågor hade kvalitativa variabler (Bryman, 2016). Eftersom alla frågor hade kvalitativa variabler gjorde det att det blev tydligt vad förskollärarna ansåg om de olika frågorna. De kvalitativa variablerna syftade till att skapa en förståelse för förskollärarens attityd till frågan som ställs. Enkäterna var utformade utifrån att det skulle vara möjligt att analysera dem i SPSS. Enkäterna gjordes i Google formulär där de utformades utifrån kvalitativa variabler och där en ordinalskala användes (Djurfeldt m.fl., 2010). Valet att använda Google formulär grundade sig på att det var ett användarvänligt system som gjorde att respondenterna enkelt kunde svara på enkäten.

Ordinalskala används ofta i svarsalternativ i attitydfrågor och vi valde att respondenten fick välja mellan tre olika svarsalternativ i fråga två, tre, fyra, fem, sex, sju, och åtta. De tre svarsalternativen var följande: stämmer helt, stämmer delvis och stämmer inte alls. Vi valde i fråga 1 att ställa frågan om personen som svarar är legitimerad förskollärare eller inte. Detta val gjordes för att motverka att icke legitimerade förskollärares svar räknades med i undersökningen. Skulle respondenten svara nej på frågan kunde vi då plocka bort respondenternas enkätsvar. På fråga nio fick respondenterna ranka svaret mellan 1–4

punkter i hur viktigt de ansåg att jämställdhetsarbete var i förskolan i arbete med barnen. De fick då välja mellan inte viktigt, ganska viktigt, viktigt och mycket viktigt. Vi valde att låta förskollärarna ranka svaren då vi ansåg att det gav oss en tydlig bild av vad förskolläraren hade för attityd till jämställdhet. Anledningen till att vi gjorde valet att byta svarsalternativ var för att det skulle bli tydligt i analysen av enkäterna vad respondenterna tycker.

4.3 Urval av deltagare

I undersökningen har en tvärsnittsdesign använts för att samla in data. I undersökningar med tvärsnittsdesign samlas data in från flera personer vid en viss tidpunkt. Syftet är då att samla in kvantifierbar data från variablerna och därmed finna mönster i data (Bryman, 2016).

Den population som valdes ut var förskollärare. För att få ett så representativt urval som möjligt (Bryman, 2016) valde vi att dela enkäten i flera grupper på Facebook¹ som relaterar till förskolan samt på våra egna Facebooksidor. I grupperna fanns sammanlagt ca 100 000 personer från hela Sverige. Vi valde även att dela enkäten på våra egna Facebooksidor där personer i vår närhet kunde dela enkäten vidare. Detta gjorde vi för att nå ut till ett så stort urval av populationen förskollärare som möjligt samt för att få in tillräckligt många enkäter. Utifrån de tidsramar som vi ställdes inför valdes ett minimum på 100 enkätsvar. Detta val gjordes även för att Djurfeldt m.fl. (2010) beskriver att det går att skilja svarsalternativen från slumpen om 95 av 100 personer svarar samma svar. Därav gick det att hitta statistiska mönster med 100 respondenter.

Urvalet liknade ett obundet slumpmässigt urval då undersökningen inkluderade förskollärare från hela Sverige. Bryman (2016) förklarar att ett obundet slumpmässigt urval ger alla individer i en population möjlighet att delta i urvalet. Dock kunde vårt urval även likna ett klusterurval då vi valde ut ett antal grupper på Facebook samt att det fanns en risk att vissa personer inte hade Facebook (Bryman, 2016). I och med att vi inte visste exakt antal förskollärare som kom att svara på enkäten valde vi att avgränsa oss till att enbart analysera de 200 första enkätsvaren.

¹ Pedagogiska tips och trix för oss som jobbar i förskolan

Idébank för förskollärare/lärare

Inspirerande miljöer i förskolan

Skapande i förskolan

Rörelse i förskolan och förskoleklass

Tips och idéer för oss som arbetar i förskolan

Förskola-här diskuterar vi allt!

QR I FÖRSKOLAN

4.4 Tillvägagångssätt och bearbetning av data

Vid färdigskrivna enkät delades enkäten ut till tre test-respondenter för att få en respons om enkäten på något sätt var otydlig eller om den gick att förstå. Detta gjordes även för att få en uppfattning om hur enkäten kan tolkas och uppfattas samt om detta stämde in i det vi faktiskt ville undersöka. Efter några justeringar utefter den respons vi mottog kunde vi slutligen skicka ut enkäterna. Vi delade inlägget på ovannämnda Facebooksidor. I inlägget beskrev vi kortfattat vad vi skrev om, vilka vi var samt delade enkäten i slutet av inlägget. Vi var noga med att uttrycka vår tacksamhet i inlägget till de som deltog, för att visa vår uppskattning.

För att samla in minst 100 enkätsvar valde vi att systematiskt under en veckas tid dela enkäterna i flera Facebookgrupper varannan dag. Vi skickade ut enkäterna en måndag och valde att kontrollera hur många svar vi fått på onsdagen. Då önskat antal inte hade uppnåtts på onsdagen valde vi att ha söndag som den sista svarsdagen för att hinna sammanställa resultaten vi fått in.

När enkäterna var inskickade började bearbetningen av data. Sammanställningen gjordes för hand och varje resultat skrevs in enskilt i SPSS. SPSS är förkortningen för Statistical package for the social science och är en mjukvara för analys av kvantitativa data. SPSS användes för att vi skulle kunna hitta statistiska mönster i vår data. Sammanställning gjordes i en privat miljö där enbart vi som skriver undersökningen befann oss. Detta gjordes för att inte riskera att någon annan skulle ta del av data. I SPSS började vi med att skriva in våra frågor och skapa variabler. Kvalitativa variabler valdes i enkäterna och behövde därför omvandlas till siffror i SPSS. Vi omvandlade svarsalternativen till siffror för att SPSS skulle genom matematiska formler kunna räkna ut sannolikheten. Det fanns olika metoder för att räkna ut sannolikheten och eftersom våra enkäter var uppbyggda av kvalitativa variabler lämpade sig Chi²-test bäst för analys (Djurfeldt m.fl, 2010, s. 148).

Analysen visade om det fanns en statistisk signifikans mellan variablerna. Chi²-test visar att det finns en statistisk signifikans om värdet på den är mindre än 0,05. Värdet 0,05 betyder att i 95 av 100 fall kan vi skilja svarsalternativen från slumpen (Djurfeldt m.fl, 2010, s. 186). Chi²-test belyser i grunden om svaren vi fått på vår undersökning är slumpmässiga svar eller om vi statistiskt sett hade fått samma svar om vi gjort undersökningen mot en större del av populationen. Alltså visar ett värde på mindre än 0,05 att det inte finns en slumpmässig skillnad på svarsalternativen utan att det finns en statistisk signifikans. Chi²-test används som ett verktyg för hypotesprövning.

För att räkna fram den statistiska signifikansen användes SPSS. Utifrån våra enkätfrågor (se bilaga 2) valde vi att skapa korstabeller utifrån frågorna. Vi lät varje fråga från den första kategorin av frågor, alltså frågor om medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar, skapa korstabell med vår attitydfråga. För att kunna göra Chi²-test valdes denna funktion

ut när korstabellerna skapades. Vi valde att göra detta i alla frågor då vi ville se om det fanns samband mellan förskolläraernas medvetenhet och deras attityd till jämställdhet samt kartlägga eventuella mönster.

4.5 Forskningsetiska överväganden

I undersökningar som innefattar människor ska etiska överväganden finnas med för att skydda de människor som medverkar. I denna undersökning låg Vetenskapsrådets "god forskningssed" till grund för de etiska övervägandena. Vetenskapsrådet beskriver att "forskning som inte rör känsliga personuppgifter (3 §) och som inte innebär ett fysiskt ingrepp eller syftar till fysisk eller psykisk påverkan eller uppenbart riskerar att skada försökspersonen (4 §) ska inte prövas enligt lagen" (Vetenskapsrådet, 2017, s. 15). Vår undersökning berörde inte något av ovanstående kriterier och behövde därför inte prövas enligt lag. Vi gjorde flera etiska överväganden för att skydda de medverkande personerna. Vi valde att använda oss av en enkät där inga personuppgifter behövde besvaras, detta för att det inte skulle gå att koppla svaren till enskild individ. Vetenskapsrådets (2017) God forskningssed belyser nackdelen med studier som inte går att koppla till enskilda personer. Det går då inte att kontrollera resultatet och det finns risk för att en hel grupp stigmatiseras. Detta tog vi i beaktning och undersökningen kom inte att bidra till stigmatisering. Det berodde på att undersökningen inte pekade ut förskollärarna på ett negativt sätt utan att problematiken låg i strukturer i samhället. Studien var helt anonym och frivillig vilket deltagarna fick information om i samband med enkäterna. I inledningen till enkäten fanns information (se bilaga 2) där deltagarna kunde läsa om vad studien innefattade samt vilken information vi efterfrågade. I informationen framgick det tydligt att det var frivilligt att delta i enkäten samt att enkäterna inte gick att koppla till enskild person. I informationen fick även respondenterna vetskap om att de kunde avbryta enkäten när som helst så länge de inte skickat in enkätsvaren. Individerna fick veta att undersökningen kommer att redovisas i ett examensarbete på grundnivå.

4.6 Studiens kvalitet

I detta avsnitt redovisas en diskussion om studiens kvalitet med begreppen reliabilitet, generaliserbarhet och validitet. Stukat (2011) menar att undersökningens felkällor bör diskuteras noga för att visa på god kvalitet. Därför har vi varit transparenta och diskuterat kring fördelar och nackdelar i vår undersökning.

Reliabilitet handlar enligt Bryman (2016) om tillförlitlighet i mätinstrumentet. Eftersom undersökningen är ett examensarbete och har tidsramar att följa gjordes valet att använda oss av enkäter som mätinstrument. Enkäterna var uppbyggda utifrån tidigare forskning vilket gjorde att frågorna var väl genomtänkta och tydligt kopplade till undersökningens syfte samt relevant forskning. Stukat (2011) menar att feltolkning av frågor, stavfel och personens dagsform spelar stor roll i mätinstrumentets kvalitet. För att undvika feltolkning

och stavfel var vi noggranna i utformningen av enkätfrågor. Vi valde att testa våra enkäter mot en liten grupp för att få feedback på hur de upplevde formuleringarna av frågorna. Det går inte att undvika det faktum att enkäter ger mindre utrymme till att förklara för respondenten hur frågorna ska tolkas. Vi tog detta i beaktning och skrev i informationen att respondenterna kunde nå oss via mail om de hade frågor. För att minska risken för att respondentens dagsform avgjorde vilket svar vi fick på enkäterna var Facebook lämpligt. Att dela enkäten på Facebook gjorde att respondenterna kunde välja vilken tid på dygnet de ville svara på enkäten. Reliabilitet belyser även om resultatet hade blivit detsamma om undersökningen gjorts om (Bryman, 2016). Eftersom Facebookgrupperna inte var kopplade till någon del av Sverige var det sannolikt att det fanns representanter från hela Sverige. Att det fanns representanter från hela Sverige gjorde att sannolikheten ökade att resultatet skulle blivit detsamma om den gjorts om. Fördelar med undersökningar som har utgångspunkt i tvärsnittsdesign är att det skulle gå att prova samma frågor som vi använt oss av i vår undersökning mot en större population för att se om vårt resultat var tillförlitligt. Det går aldrig att vara helt säker på att respondenterna svarar sanningsenligt. Men med den höga svarsfrekvensen som undersökningen gav ökade reliabiliteten. Detta beror på att Chi²-test belyser om sambandet går att skilja från slumpen.

Generaliserbarhet belyser vilken grupp resultatet av studien lämpar sig till (Stukat, 2011). I undersökningen valde vi att dela vår enkät på flera sidor på Facebook för att nå ut till en stor spridning av förskollärare. Detta hade vi inte haft möjlighet till om vi valt att dela enkäterna till förskollärare i specifikt utvalda kommuner. Vi ansåg därför att denna spridning av förskollärare från hela landet bidrog till att undersökningen gick att generalisera mot hela gruppen förskollärare. Hade vi valt att samla in data från ett fåtal kommuner hade det funnits en risk att resultatet hade berott på valet av kommun. Resultatet hade då enbart gått att generalisera till den grupp förskollärare som arbetar i de utvalda kommunerna.

Validitet beskriver om de slutsatser som en undersökning genererar hänger ihop och skapar ett samband (Bryman, 2016). Validitet delas upp i två olika kategorier vilka är mätningvaliditet och intern validitet. Mätningvaliditet lämpar sig för kvantitativa studier och belyser om undersökningsmåtten mäter det som de avser att mäta (Bryman, 2016). I denna undersökning var undersökningsmåtten förskollärares attityd och deras medvetenhet om stereotypa könsuppfattningar. Enkätfrågorna (se bilaga 2) var utformade efter att svara på undersökningens syfte. Det fanns kriterier att uppnå för att öka validiteten och det var exempelvis hur väl mätinstrumentet täckte undersökningens syfte (Stukat, 2011). Vi valde att skapa flera frågor som mätte förskollärares medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar. Detta val var för att se om förskollärare hade en förståelse för hur stereotypa könsuppfattningar konstrueras i samhället. Frågorna byggde på forskningslitteratur och var skapade utifrån forskningsresultaten. Detta val gjordes för att frågorna skulle bygga på forskning samt utifrån syftet. Vi valde att enbart använda en fråga om respondentens attityd till jämställdhetsarbete i förskolan. Detta val gjordes för att kunna göra en analys av förskollärares svar på deras attityd till jämställdhet och jämföra detta med deras medvetenhet. Valet av att bara välja en attitydfråga var också på

grund av tidsramarna som vi hade att förhålla oss till. Skulle vi använt fler attitydfrågor att jämföra med hade detta inneburit att mer tid skulle behöva avsättas till analys.

Intern validitet belyser om slutsatsen som dras mellan två och fler variabler är verkliga eller ej (Bryman, 2016). Slutsatserna som dras i undersökningen bygger på Chi-test utifrån de frågor som ställdes om förskollärarnas medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar samt deras attityd till jämställdhet. Vi valde att använda fler frågor som belyser medvetenheten, alltså vad respondenterna anser, för att öka den interna validiteten. Detta för att respondenten kan vara medveten i en situation men inte nödvändigtvis i en annan. Vi ville täcka in flera olika situationer för att få en helhetsbild av medvetenheten för att kunna dra verkliga slutsatser. Vi hade önskat göra en mer djupgående studie med intervjuer och observationer. Detta för att kunna få svar på fler genomgripande frågor och med det kunna få en bredare uppfattning av förskollärarnas medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar samt deras attityd till jämställdhetsarbete. Utifrån de tidsramar vi hade att förhålla oss till valde vi att använda enkät för att täcka in en större grupp och med det öka den interna validiteten istället.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt kommer först en förklaring till hur vi har valt att tolka de olika svarsalternativen. Därefter redovisas hela studiens resultat samt sammanställning av analysen av resultatet. Detta för att vi vill vara transparenta och inte dölja något av studiens resultat. I varje fråga som berör medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar har korstabeller skapats med attitydfrågan “jag anser att jämställdhetsarbetet i förskolan är av stor vikt i arbetet med barnen”. Förskollärarnas åsikter till stereotypfrågorna är det vi har valt att omtolka till deras medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar. Varje korstabell presenteras för sig med dess Chi²- test och p-värde. I korstabellerna visas först antalet respondenter som svarade på frågan följt av antalet i procent.

5.1 Svvarsalternativen

Här presenteras vår tolkning av svvarsalternativen till attitydfrågan samt svvarsalternativen till stereotypfrågorna.

5.1.1 Svvarsalternativen till attitydfrågan

Svvarsalternativen “ganska viktigt”, “viktigt” och “mycket viktigt” har vi valt att tolka som att respondenten anser att jämställdhetsarbetet är av betydelse i förskolan. Svvarsalternativet “inte viktigt” har vi tolkat som att respondenten anser att jämställdhetsarbetet inte är av någon betydelse i förskolan.

5.1.2 Svvarsalternativen till stereotypfrågorna

Svvarsalternativet “stämmer helt” har vi tolkat som att respondenten helt håller med om påståendet. Svvarsalternativet “stämmer delvis” har vi tolkat som att respondenten delvis håller med om påståendet men att de inte visar på en full medvetenhet. Svvarsalternativet “stämmer inte alls” har vi tolkat som att respondenten inte alls håller med om påståendet.

5.2 avläsning av korstabell

I varje korstabell finns det en radprocent och en kolumnprocent. Radprocenten summerar procenten till 100% i varje rad och kolumnprocenten summerar procenten till 100% i varje kolumn. I rutorna under bokstaven N visas antalet förskollärare som svarat det aktuella svaret. Svvarsalternativen stämmer inte alls, stämmer delvis och stämmer helt läses från vänster till höger radvis. Svvarsalternativen inte viktigt, ganska viktigt, viktigt och mycket viktigt läses uppifrån och ned kolumnvis.

5.3 Hur viktigt anser förskollärare att jämställdhetsarbete är i förskolan?

Denna tabell belyser attitydfrågan “Jag anser att jämställdhetsarbete i förskolan är av stor vikt i arbetet med barnen” och redovisas först för att få en uppfattning om hur attityden till jämställdhetsarbetet ser ut hos förskollärarna då denna fråga genomsyrar alla tabeller.

Tabell 1. Vikten av jämställdhetsarbetet

Inte viktig		Ganska viktigt		Viktigt		Mycket viktigt		Total	
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	1	5	4	17	14	101	81	124	100

5.3.1. Analys av tabell 1

Av tabellen kan vi utläsa att majoriteten av förskollärarna anser att jämställdhetsarbetet med barnen är av stor vikt i förskolan. Enbart en förskollärare anser att jämställdhetsarbetet med barnen inte är viktigt, denna förskollärare är även den som har svarat “stämmer inte alls” på samtliga frågor.

Resultatet av denna tabell gör att vi kommer att se att oavsett förskollärarnas medvetenhet till könsstereotypen är förskollärarnas attityd positiv till jämställdhetsarbetet med barnen i förskolan. Vi kommer även genom kommande tabeller att se att majoriteten (81%) anser att jämställdhetsarbetet är mycket viktigt i arbetet med barnen i förskolan.

5.4 Ställer samhället olika krav på flickor och pojkar?

I kommande tabell jämförs frågan “Jag anser att samhället ställer olika krav på flickor och pojkar” mot attitydfrågan.

Tabell 2. Samhällets krav på flickor och pojkar och attityd till jämställdhetsarbete

	Inte viktigt		Ganska viktigt		Viktigt		Mycket viktigt		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Stämmer inte alls	1	17	-	-	-	-	5	83	6	5
Stämmer delvis	-	-	3	4	12	16	62	80	77	62
Stämmer helt	-	-	2	5	5	12	34	28	41	33
Total	1	1	5	4	17	14	101	81	124	100

Kommentar: Chi2-test signifikant, P-värde =.002

5.4.1 Analys av tabell 2

Tabellen visar en korsanalys av förskollärares medvetenhet till samhällets krav på flickor och pojkar samt deras attityd till jämställdhetsarbete i förskolan. Analysen visar att det finns en statistisk signifikans på .02 i svaren vilket innebär att oberoende av vilken medvetenhet förskollärarna har till samhällets krav på flickor och pojkar så svarar de att jämställdhet är mycket viktigt. Tabellen visar att majoriteten av förskollärarna inte visar en full medvetenhet till denna stereotyp.

5.5 Går flickors och pojkars intressen att påverka?

I de kommande två tabellerna redovisas först frågan “jag anser att förskolan kan påverka flickors intressen” och därefter frågan “jag anser att förskolan kan påverka pojkars intressen”.

Tabell 3. Förskolan kan påverka flickors intressen och attityd till jämställdhetsarbete

	Inte viktigt		Ganska viktigt		Viktigt		Mycket viktigt		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Stämmer inte alls	1	20	1	20	-	-	3	60	5	4
Stämmer delvis	-	-	3	5	8	14	44	80	55	44
Stämmer helt	-	-	1	2	9	14	54	84	64	52
Total	1	1	5	4	17	14	101	81	124	100

Kommentar: Chi2-test signifikant, P-värde =.000

Tabell 4. Förskolan kan påverka pojkars intresse och attityd till jämställdhetsarbete

	Inte viktigt		Ganska viktigt		Viktigt		Mycket viktigt		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Stämmer inte alls	1	25	-	-	-	-	3	75	4	3
Stämmer delvis	-	-	3	5	10	17	45	78	58	47
Stämmer helt	-	-	2	3	7	11	53	85	62	50
Total	1	1	5	4	17	14	101	81	124	100

Kommentar: Chi2-test signifikant, P-värde =.000

5.5.1 Analys av tabell 3 och 4

Tabellerna visar två olika korsanalyser av förskollärarnas medvetenhet till om det går att påverka flickors respektive pojkars intresse i förskolan samt deras attityd till jämställdhetsarbete i förskolan.

Analyserna visar att det finns en statistisk signifikans på .00 i svaren vilket innebär att oberoende av vilken medvetenhet förskollärarna har till om det går att påverka flickor och pojkars intresse i förskolan så svarar de att jämställdhet är mycket viktigt. Tabellen visar att majoriteten av förskollärarna inte visar en full medvetenhet till denna stereotyp.

5.6 Får flickor eller pojkar ta större ansvar i förskolan?

I de kommande två tabellerna redovisas först frågan “Jag anser att flickor generellt får ta större ansvar än pojkar i förskolan” och därefter frågan “Jag anser att pojkar generellt får ta större ansvar än flickor i förskolan”. Efter redovisning av varje tabell följer en analys av respektive tabell.

Tabell 5. Flickor får ta större ansvar än pojkar i förskolan och attityd till jämställdhetsarbete

	Inte viktigt		Ganska viktigt		Viktigt		Mycket viktigt		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Stämmer inte alls	1	3	-	-	5	13	31	84	37	30
Stämmer delvis	-	-	4	6	9	13	54	81	67	54
Stämmer helt	-	-	1	5	3	15	16	80	20	16
Total	1	1	5	4	17	14	101	81	124	100

Kommentar: Chi2-test inte signifikant, P-värde =.599

5.6.1 Analys av tabell 5

Tabellen visar en korsanalys av förskollärarnas medvetenhet till om flickor får ta större ansvar i förskolan än pojkar samt deras attityd till jämställdhetsarbete i förskolan. Analysen visar att det inte finns någon statistisk signifikans eftersom p-värdet är .599. I denna analys kan vi se att svarsalternativen inte går att jämföra med den stora populationen. Man kan dock utläsa att förskollärarna i vår undersökning inte visar på en full medvetenhet till denna stereotyp.

Tabell 6. Pojkar får ta mer ansvar än flickor och attityd till jämställdhetsarbete

	Inte viktigt		Ganska viktigt		Viktigt		Mycket viktigt		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Stämmer inte alls	1	1	2	2	13	15	72	82	88	71
Stämmer delvis	-	-	3	8	4	11	29	81	36	29
Stämmer helt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total	1	1	5	4	17	14	101	81	124	100

Kommentar: Chi2-test inte signifikant, P-värde =.393

5.6.2 Analys av tabell 6

Tabellen visar en korsanalys av förskollärarnas medvetenhet till om pojkar får ta större ansvar i förskolan än flickor samt deras attityd till jämställdhetsarbete i förskolan. Analyserna visar att det inte finns en statistisk signifikans eftersom p-värdet är .393. I denna analys kan vi se att svarsalternativen inte går att jämföra med den stora populationen. Man kan dock utläsa att förskollärarna visar en medvetenhet till att pojkar inte får ta större ansvar i förskolan.

5.7 Ges flickor eller pojkar mer plats i förskolan?

I de kommande två tabellerna jämförs först frågan “Jag anser att flickor allmänt ges mer plats än pojkar i förskolan” och därefter frågan “Jag anser att pojkar allmänt ges mer plats än flickor i förskolan”. Efter varje tabell följer en analys av tabellen.

Tabell 7. Flickor ges mer plats än pojkar och attityd till jämställdhetsarbete

	Inte viktigt		Ganska viktigt		Viktigt		Mycket viktigt		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Stämmer inte alls	1	1	2	2	13	16	67	81	83	67
Stämmer delvis	-	-	2	5	4	10	33	85	39	31
Stämmer helt	-	-	1	50	-	-	1	50	2	2
Total	1	1	5	4	17	14	101	81	124	100

Kommentar: Chi2-test signifikant, P-värde =.047

5.7.1 Analys av tabell 7

Tabellen visar en korsanalys av förskollärarnas medvetenhet till om flickor ges mer plats i förskolan än pojkar samt deras attityd till jämställdhetsarbete i förskolan. Analysen visar att det finns en statistisk signifikans på .047 i svaren vilket innebär att oberoende av vilken medvetenhet förskollärarna har till om flickor ges mer plats i förskolan än pojkar så svarar de att jämställdhet är mycket viktigt. Tabellen visar att majoriteten av förskollärarna inte visar en full medvetenhet till denna stereotyp.

Tabell 8. Pojkar ges mer plats än flickor än pojkar och attityd till jämställdhetsarbete

	Inte viktigt		Ganska viktigt		Viktigt		Mycket viktigt		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Stämmer inte alls	1	2	2	5	7	17	30	75	40	32
Stämmer delvis	-	-	2	4	6	11	47	85	55	44
Stämmer helt	-	-	1	3	4	14	24	83	29	23
Total	1	1	5	4	17	14	101	81	124	100

Kommentar: Chi2-test inte signifikant, P-värde =.771

5.7.2 Analys av tabell 8

Tabellen visar en korsanalys av förskollärarnas medvetenhet till att pojkar ges mer plats än flickor samt deras attityd till jämställdhetsarbete i förskolan. Analyserna visar att det inte finns en statistisk signifikans då p-värdet är .771. I denna analys kan vi se att svarsalternativen inte går att jämföra med den stora populationen. Med denna tabell kan vi dock utläsa att förskollärarna inte visar på en full medvetenhet till denna stereotyp.

5.8 Sammanfattande analys

I resultatet går det att utläsa att 81% av förskollärarna i vår undersökning anser att jämställdhetsarbetet är mycket viktigt i arbetet med barnen i förskolan. Endast 1% av respondenterna svarade att det inte var viktigt med jämställdhetsarbetet. Förskollärarna i vår undersökning är överens om att jämställdhetsarbetet är av stor vikt i förskolan.

Som beskrivits tidigare omtolkas förskollärarnas åsikter i stereotypfrågorna till deras medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar. I frågorna som syftade till att undersöka förskollärarnas medvetenhet till stereotypa könsuppfattningar visade enbart frågan som handlar om att pojkar får ta mer ansvar än flickor på en full medvetenhet. I denna fråga svarade 71% att de ansåg att detta inte stämmer. I de övriga frågorna visade förskollärarnas svar på en varierad medvetenhet där de antingen visade att de har en full medvetenhet eller att de har en delvis medvetenhet. Detta visar på att förskollärarna inte visar en full medvetenhet om Davies (1989) idéer. Enligt Davies (1989) är kön socialt konstruerat och maskulinitet och femininitet är inte något som människan föds med. Värderna kopplade till maskulinitet och femininitet förmedlas till människan genom exempelvis mellanmännsliga relationer och institutioner vilket förskolan är exempel på (Davies, 1989). Utifrån resultatet går det att utläsa att förskollärarna inte visade på en full medvetenhet om att stereotypa könsuppfattningar existerar i förskolan. Detta gör att Davies (1989) idéer upprätthålls och könsstereotypa uppfattningar skulle kunna överföras på barnen.

Resultatet visar på att det i 4/7 frågor går att finna en statistisk signifikans. Detta visar på att studiens resultat delvis går att generalisera mot en större population av förskollärare.

6. Diskussion

I kommande avsnitt kommer en metoddiskussion och en resultatdiskussion att presenteras. Metoddiskussionen kommer att belysa hur valet av metod kan ha påverkat studiens resultat. Resultatdiskussionen kommer att belysa studiens resultat utifrån tidigare forskning samt vald teoretisk utgångspunkt. Därefter kommer en slutsats att presenteras samt förslag till fortsatt forskning inom ämnet.

6.1 Metoddiskussion

Då examensarbetet sträcker sig under en kortare period går det inte att utföra en djupare undersökning. Detta anser vi har påverkat hela vårt arbete med de avgränsningar som vi har behövt göra i vår undersökning. Avgränsningar som gjorts är exempelvis val av metod, antal frågor i enkäten samt antal deltagare i undersökningen.

Vi hade önskat göra en djupare undersökning med exempelvis fler enkätfrågor där vi hade kunnat inkludera fler attitydfrågor samt stereotypfrågor. Vi hade velat genomföra en kvalitativ studie som ett komplement till vår enkätstudie. Där hade vi som metod använt djupintervjuer samt observationer för att få en djupare förståelse för hur det ser ut i praktiken i förhållande till förskollärarnas faktiska åsikter och tankar (Bryman, 2016).

Med mer tid hade enkätens frågor kunnat specificeras, utvecklas och varit fler för att ge en större relevans till resultatet. Hade vi valt fler djupgående frågor hade det krävts mer tid till analys. Exempel på frågor som hade varit relevanta och som hade givit studien ett ännu mer förtroendeingivande resultat är frågor som utmanar förskollärarna att svara på om hur de resonerar om stereotypa könsuppfattningar och jämställdhetsarbete i förskolan. Mot bakgrund av att vi behövde förhålla oss till tidsramarna valdes ett syfte och en hypotes ut som var genomförbart för den tid vi hade på oss. Utifrån detta valdes enkätfrågor ut baserat på relevant forskning om ämnet för att studien förhoppningsvis skulle bidra till ett relevant resultat som i sin tur kan vara en inkörsport till vidare forskning inom ämnet.

För att effektivisera insamling av enkäter delades enkäterna i flera Facebooksidor som relaterade till förskola samt våra egna sidor. Detta för att nå ut till ett så stort antal förskollärare som möjligt i relation till det valda syftet och metoden. Vi valde att begränsa svarstiden till en vecka och under denna tid fick vi in 124 svar. Vi är medvetna om att studiens resultat eventuellt hade kunnat få ett annat utfall om vi fått in fler svar. Dock visar 4/7 Chi²-test att vårt resultat går att skilja från slumpen.

En risk som finns med att dela enkäter på Facebook kan vara att personer som inte är ämnade enkäten ändå svarar (Bryman, 2016). Vi valde att i enkäten ställa frågan om personen var legitimerad förskollärare eller inte. Det var tolv personer som svarade att de inte var legitimerade förskollärare. De personer som svarat att de inte är legitimerade

förskollärare har vi uteslutit från resultatet. Detta har förhoppningsvis bidragit till att de som har svarat att de är legitimerade förskollärare också är det. Vi valde att ställa frågan om förskolläraren var legitimerad då vi ville att personer som exempelvis studerar till förskollärare eller personer som inte tagit examen inte ska svara på enkäten. Dock kan inte vi garantera att personer som inte är legitimerade förskollärare ändå har svarat. Vi valde att inte ställa fler frågor om respondenterna och deras bakgrund då vi inte ansåg detta som relevant i vår undersökning. I och med att vi har flera tydliga statistiska samband i våra Chi²-test skulle detta kunna tyda på att det är förskollärare som har svarat på studien. Detta med anledning av att respondenternas svar överensstämmer med tidigare forskningsresultat.

Svarsalternativen i enkäten är något vi nu i efterhand gärna hade ändrat på. Vi såg redan i början när vi sammanställde resultatet att det hade varit mer lämpligt att ha fyra svarsalternativ på stereotypfrågorna. Detta för att i vissa frågor där majoriteten hade svarat *delvis* blev det svårt för oss att tolka vilket av svaren *stämmer helt* och *stämmer inte alls* det lutade mot. Om vi hade inkluderat ytterligare ett svarsalternativ hade detta givit oss ett tydligare resultat på vad förskolläraren faktiskt tycker. Vi har även i efterhand reflekterat över att det hade varit tydligare att ha tre svarsalternativ på attitydfrågan. Detta för att tydligare se om respondenten ansåg att det var viktigt eller inte viktigt. Svarsalternativet *ganska viktigt* blev inte lika tydligt som vi hade önskat och gjorde det svårt att tolka. Vid sammanställande av enkäterna upptäcktes att en person hade svarat *inte viktigt* på om jämställdhetsarbetet är av vikt i arbetet med barnen i förskolan. Denna person hade på samtliga stereotypfrågor svarat *stämmer inte alls*. Det kan finnas olika anledningar till att enbart en person har svarat på detta sätt. Exempelvis att enkäten var utformad så att alla svarsalternativen låg på samma ställe genom hela enkäten och att respondenten, i och med detta, har svarat samma svar per automatik. En annan anledning kan vara att personen inte är legitimerad förskollärare och enbart svarade för att ge oss fler svar på enkäten.

Enkäterna var utformade utifrån att respondenterna enbart kunde välja ett svarsalternativ på frågorna. Detta bidrog till att vi tydligt visste vilket av svarsalternativen som förskolläraren ville ha samt att det underlättade vår analys av svaren. Vi upptäckte i efterhand att respondenterna kunde välja bort frågor som de inte ville svara på. Det var dock enbart en respondent som valde att inte svara på alla frågor i enkäten. Vi hanterade detta genom att exkludera denna respondents svar. I och med att vi ändå uppnådde fler svar än vårt minimum på 100 enkätsvar resulterade detta i att vårt resultat blev tillförlitligt trots bortfall.

6.2 Resultatdiskussion

Hypotesen var: "det existerar inga samband mellan förskollärares attityder till jämställdhetsarbete och deras medvetenhet om stereotypa könsuppfattningar." Denna hypotes har bekräftats efter sammanställt resultat då resultatet visar på att förskollärarna svarade att jämställdhet var mycket viktigt. Dock finns det inget samband mellan detta svar och deras medvetenhet eftersom medvetenheten varierar. Trots förskollärares positiva syn på jämställdhetsarbete i förskolan gav inte detta en större medvetenhet för de stereotypa könsuppfattningar som existerar.

Resultatet visar att 81% av förskollärarna anser att jämställdhetsarbete är mycket viktigt i arbetet med barnen. Resultatet visar även att förskollärarna i vår studie uppvisar att de är delvis medvetna om att samhället ställer olika krav på flickor och pojkar. Som tidigare nämnts tolkar vi också respondenternas åsikter likställt med deras medvetenhet. Utifrån detta resultat tolkar vi att förskollärarna till viss del visar en medvetenhet till att samhället ställer olika krav på flickor och pojkar men att förskollärarna inte visar en full medvetenhet. Davies (1989) anser att maskulinitet och femininitet är en konstruktion av samhället. I tidig ålder blir barn fostrade till att följa specifika stereotyper på grund av deras biologiska kön (Davies, 1989). I och med att förskollärarna inte visade en fullständig medvetenhet till detta kan det vara en bidragande faktor till att stereotypa könsuppfattningar upprätthålls i förskolan. Detta trots att förskollärarna i vår studie visar på att de anser att det är mycket viktigt att arbeta med jämställdhet.

Vi kan se i vårt resultat att det brister i bland annat förskollärarnas medvetenhet till att samhället ställer olika krav på flickor och pojkar. I forskning som Emilson m.fl. (2016) har utfört uttrycker förskollärarna en vilja att se genus som en social konstruktion men i resultatet visade förskollärarna att de ändå i praktiken har ett dualitetstänk gällande flickor och pojkar, alltså att skillnader och beteenden är kopplade till något genetiskt och inte socialt konstruerat. Detta stämmer delvis överens med det resultat vi har fått eftersom förskollärarna i vår studie visar en vilja att arbeta med jämställdhetsarbete men däremot visar att det finns en viss omedvetenhet hos förskollärarna till stereotypa könsuppfattningar.

Förskollärarna i vår studie uppvisade en viss medvetenhet till att de kan påverka både flickors och pojkars intressen. Njeri Muasya och Wakesho Kazungus (2018) menar att med en medveten genuspedagogik går det att påverka barnen till att välja olika aktiviteter utan att förskollärarna påverkar barnen till könsstereotypa val. Förskollärarna i vår studie uppvisar att de inte har en full medvetenhet till hur genuspedagogik fungerar då de inte visar en full medvetenhet till att flickors och pojkars intressen faktiskt går att påverka. Det skulle kunna finnas ett samband mellan vårt och Eidevalds (2009) resultat. Eidevalds (2009) studie visar att flickor blir straffade när de väljer icke könsstereotypa lekar. Förskollärare i vår studie uppvisar inte en full medvetenhet till att det går att påverka barns val av lekar. De uppvisar inte heller en full medvetenhet om att samhället ställer olika krav på flickor och pojkar. Detta skulle då kunna vara en anledning till att flickor

blir straffade när de väljer icke stereotypa lekar. Med vårt resultat och Eidevalds (2009) resultat kan man uttyda att det finns en risk att förskollärarna i vår studie eventuellt också agerar utifrån den könsstereotyp som Eidevald tar upp. Detta eftersom förskollärarna uppvisar en delvis omedvetenhet till att intressen hos barnen kan påverkas samt att det då finns en risk att förskollärarna inte väljer att utmana barnen till icke könsstereotypa lekar.

Det kan även finnas ett samband mellan vårt resultat och Hjelmers (2020) resultat. Hjelmers (2020) resultat visar att flickor och pojkar väljer olika lekar. I vår studie visade förskollärarna att de ansåg att det var mycket viktigt att arbeta med jämställdhet med barnen. Det blir då intressant att diskutera kring om förskollärarna verkligen aktivt arbetar med jämställdhet eftersom de anser att det är mycket viktigt samt om de aktivt arbetar för att vidga barnens intresse. Eidevald (2009) menar att när flickor väljer aktiv lek blir de straffade då förskollärarna anser att detta stör de andra barnen. Samtidigt som Hjelmers (2020) menar att flickor oftast väljer lugna lekar. Förskollärarna i vår studie anser att jämställdhetsarbetet är av stor vikt i förskolan men uppvisar ändå bara en viss medvetenhet till att flickors och pojkars intressen går att påverka. Det går då att ifrågasätta utifrån vår studie om förskollärare faktiskt arbetar fullt ut med jämställdhet. Precis som Hjelmers (2020) och Eidevalds (2009) forskningsresultat visar, att flickor och pojkar väljer olika lekar på grund av förskollärares påverkan till att barnen ska hålla sig inom de könsstereotypa ramarna, kan det finnas risk att våra respondenter även gör detta eftersom de uppvisade en viss omedvetenhet till denna könsstereotyp. I och med att förskollärarna visade en viss medvetenhet till att flickors och pojkars intresse går att påverka arbetar de inte helt utifrån Davies (1989) idéer. Davies (1989) menar att om förskollärare förstår att de kan arbeta för att ge barnen en variation av intressen kan de därmed öka barnens möjligheter till utveckling.

I resultatet som handlar om könsstereotypa uppfattningar kring flickor och pojkar som ansvarstagande visade förskollärarna i vår undersökning en viss medvetenhet. Förskollärarna visade att de ansåg att pojkar inte är mer ansvarstagande än flickor men visade ändå inte att de ansåg att flickor är mer ansvarstagande än vad pojkar är. Perander m.fl. (2019) beskrev att lärarna såg flickor som mer ansvarstagande och villiga att utföra skolarbete medan lärarna beskrev pojkarna som mer undvikande till skolarbetet. I vårt resultat kan vi se att förskollärarna ansåg att pojkarna inte var mer ansvarstagande än vad flickorna är. I Eidevalds forskning (2009) beskriver han att vid påklädning visade resultatet att flickorna får be om hjälp mer än pojkarna. Vårt resultat går att relatera till Eidevalds forskning (2009) då vi kan se att förskollärarna anser att pojkar inte är mer ansvarstagande än flickor. I och med att pojkar ses som mindre ansvarstagande än flickor så finns det en risk att flickor precis som Eidevald (2009) visar får be om hjälp fler gånger än pojkar. Att förskollärarna är eniga i att pojkar inte är mer ansvarstagande än flickor gör att Davies (Emilson m.fl., 2016) idéer om att normer kring hur pojkar och flickor ska vara upprätthålls i institutioner och mellanmännskliga relationer. Hade förskollärarna visat på en full medvetenhet kring att flickor och pojkar är lika ansvarstagande hade det inte funnits en sådan tydlig statistisk signifikans i förskollärarnas svar kring om pojkar är mer ansvarstagande än flickor.

Förskollärarna visar även att de anser att flickor inte ges mer plats än pojkar, dock visar förskollärarna att de inte specifikt anser att pojkarna ges mer plats än flickorna. Med detta resultat kan man utläsa att förskollärarna visar på en viss medvetenhet men inte visar en full medvetenhet om att pojkar faktiskt ges mer plats än vad flickor ges i förskolan. Eidevald (2009) förklarar att andra barn får anpassa sig efter "de stökiga pojkarna" i exempelvis samlingar där pojkarna oftast får göra val av aktiviteter till hela barngruppen eftersom de syns och hörs mest. I Rantala och Heikkiläs studie (2020) förklarar de även att pojkar får mer respons på de frågor de ställer medan flickorna inte får lika mycket respons. Pojkar tar mer uppmärksamhet från lärarna än vad flickorna gör (Rantala & Heikkiläs, 2020). Eidevald (2009) förklarar även att flickorna ses som lugnare än vad pojkar gör. Vidare förklarar Eidevald (2009) att en större tolerans för pojkars störande beteende finns medan en lägre tolerans finns för flickornas störande beteende. Detta på grund av att när flickor betar sig störande följer de inte den könsnorm som existerar vilket ger en specifik respons från förskolläraren utifrån barnets oönskade beteende. Vårt resultat visar därmed att förskollärarna i vår studie inte visar på en full medvetenhet om att flickor och pojkar ges olika mycket plats i förskolan. Att förskollärarna svarar att de inte ger flickor eller pojkar olika mycket plats i förskolan kan bero på att de vill framställa sig själva som medvetna och "politiskt" korrekta. Det kan även bero på att de inte har en full medvetenhet till hur barn ges olika plats i förskolan (Eidevald, 2009).

Resultatet visar på att förskollärare anser att det är mycket viktigt att arbeta med jämställdhet med barnen i förskolan. Detta är intressant då det utifrån våra sökningar inte fanns någon svensk forskning som beskriver förskollärares attityd till jämställdhet. Det visar på att det i teorin finns en positiv attityd till jämställdhet. I vår studie visar resultatet att förskollärare som deltagit i vår undersökning inte har en full medvetenhet om de stereotyperna vi tar upp i vår enkät utifrån den forskning som vi har hittat. Det kan finnas en koppling mellan vårt resultat och Eidevald (2009), Emilson m.fl. (2016) och Rantala och Heikkiläs (2020) resultat som visar att förskollärare i praktiken faller in i de normer och könsstereotyper som existerar. Vårt resultat visar på att förskollärare i vår undersökning inte visar en full medvetenhet om de stereotypa könsuppfattningar som existerar men ändå visar de en vilja att arbeta jämställt.

Detta kan visa på att det inte är förskollärares attityd till jämställdhetsarbetet som gör att stereotypa könsuppfattningar upprätthålls i förskolan. Det skulle i stället kunna vara den omedvetenhet och okunskap till de stereotypa könsuppfattningarna som existerar i samhället och i förskolan, som också påverkar förskollärarna.

6.3 Slutsatser

De slutsatser vi kan dra utifrån vårt resultat är att förskollärarna i vår studie visar på en positiv inställning till jämställdhetsarbete i förskolan och att detta anses som ett ämne viktigt att arbeta med. Trots detta visar majoriteten av respondenterna en bristande medvetenhet till de könsstereotypa frågor som vi tar upp i enkäten. Då vårt resultat visar att förskollärarna som har svarat på vår enkät inte visar en full medvetenhet kring de könsstereotypa frågor som ställs men ändå har en positiv inställning till jämställdhetsarbetet i förskolan kan vi inte se ett samband mellan attityd och medvetenhet. Dock kan vi anta att trots en positiv inställning till jämställdhetsarbetet medför detta inte automatiskt en medvetenhet till könsstereotyper utan kan snarare konstatera att det krävs mer kunskap, om könsstereotyperna, hos våra respondenter till vår enkät.

6.4 Vidare forskning

Vår studie visar på att mer forskning behövs inom området. För att få en större förståelse kan vidare forskning bidra genom en undersökning med observationer och djupintervjuer, för att få en tydligare bild av hur det faktiskt ser ut i praktiken. Förskollärares medvetenhet kan bli tydligare med dels deras egna ord och beskrivningar, dels observation av den praktiska verkligheten. Då vi inte har kunnat hitta relevant forskning om förskollärares attityder till jämställdhetsarbete i Sverige påvisar detta ett behov av att undersöka detta ämne på ett djupare plan. Vi ser också ett behov av studier som visar specifikt vilken slags kunskap gällande stereotypa könsuppfattningar som faktiskt saknas hos förskollärare. Kunskap som kan bidra till att förskollärare uppnår en förstärkt medvetenhet och därigenom kan motverka stereotypa könsuppfattningar.

7. Referenslista

- Bryman, A. (2016). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3.uppl.). Liber AB.
- Dahl, U. (2016). Kön och genus, femininitet och maskulinitet. I A. Lundberg, A. Werner (Red.), *En introduktion till genusvetenskapliga begrepp* (s.15-17). Nationella sekretariatet för genusforskning.
- Davies, B. (1989). The discursive production of the male/female dualism in school settings. *Oxford review of education*, 15(3). 229-241.
- Djurfeldt, G., Larsson, R., & Stjärnhagen, O. (2010). *Statistisk verktygslåda-samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Studentlitteratur AB.
- Eidevald, C. (2009). *Det finns inga tjejbestämmare: Att förstå kön som position i förskolans vardagsrutiner och lek* (School of education and communication Jönköping university, 4)[Doktorsavhandling, Jönköpings universitet]. Jönköping university publikationer. <http://hj.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A158528&dswid=-4892>
- Eidevald, C. (2011). *Anna bråkar: att göra jämställdhet i förskolan*. Liber AB
- Emilson, A., Folkesson, A-M., & Moqvist Lindberg, I. (2016). Gender Beliefs and Embedded Gendered Values in Preschool. *International Journal of Early Childhood*, 48(2). 225-240. <https://doi10.1007/s13158-016-0162-4>
- Heikkilä, M. (2020). Gender equality work in preschools and early childhood education settings in the Nordic countries: an empirically based illustration. *Palgrave Communications*, 6(75), 1-8. <https://doi.org/10.1057/s41599-020-0459-7>
- Hjelmer, C. (2020). Free play, free choices?: Influence and construction of gender in preschools in different local contexts. *Education Inquiry*, 11(2), 144-158. <https://doi.org/10.1080/20004508.2020.1724585>
- Lenz Taguchi, H. (2016). Feministiska teorier och pedagogiska strategier. I A. Lundberg, A. Werner (Red.), *En introduktion till genusvetenskapliga begrepp* (s.82-84). Nationella sekretariatet för genusforskning.
- Lewander, L., & Jordansson, B. (2000). *Genus och jämställdhet: en utvärdering av JÄST-projekten 1993/94-1996/97*. (Högskoleverkets arbetsrapporter, 2000:14). Högskoleverket.

Läroplan för förskolan Lpfö 18. (2018). Skolverket.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>

Läroplan för förskolan Lpfö 98. (1998). Skolverket.
https://www.alvesta.se/contentassets/9a969ba661f9400786c3eb62a9febfe2/file_281.pdf

Njeri Muasya, J., & Wakesho Kazungu, T. (2018). 'The unfinished business': Exploring teachers' views on gender and pedagogical practices in public preschools in Nairobi county, Kenya. *African Educational Research Journal*, 6(1), 10-19.
<https://doi:10.30918/AERJ.61.18.007>

Perander, K., Londen, M., & Holm, G. (2020) Anxious girls and laid-back boys: teachers' and study counsellors' gendered perceptions of students. *Cambridge journal of education*, 50(2), 185-199. <https://doi:10.1080/0305764X.2019.1653825>

Rantala, A., & Heikkilä, M. (2020). Agency, guidance and gender: interrelated aspects of early childhood education settings. *Education 3-13: International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 48(4). 483-493.
<https://doi.org/10.1080/03004279.2019.1620305>

Rogosic, S., Maskalan, A., & Krznar, T. (2020). Preschool teacher's attitudes toward children's gender roles: the effects of socio-demographic characteristics and personal experiences of gender discrimination. *Problems of education in the 21st century*, 78(3), 410-422. <https://doi.org/10.33225/pec/20.78.410>

Solehuddin, M., & Adriany, V. (2017). Kindergarten Teachers' Understanding on Social Justice: Stories From Indonesia. *Sage journals*, 7(4), <https://doi.org/10.1177/2158244017739340>

Stukat, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Studentlitteratur.

Tallberg Broman, I., & Holmberg, L. (2007). *Läraryrke i förändring: Lärare i förskolan och grundskolan om inflytande, jämställdhet och mångfald*. Lärarutbildningen, Malmö högskola.

Tellgren, B. (2008). *Från samhällsmoder till forskarbehörig lärare: Kontinuitet och förändring i en lokal förskollärautbildning* (Örebro studies in education, 24) [Doktorsavhandling, Örebro universitet]. Örebro universitet publication.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:136476/FULLTEXT01.pdf>

UNDP. (2022, 18 oktober). *Jämställdhet: uppnå jämställdhet och alla kvinnor och flickors egenmakt*. <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-5-jamstalldhet/>

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet.

Ärlemalm-Hagsér, E., & Pramling Samuelsson, I. (2009). Många olika genusmönster existerar samtidigt i förskolan. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 14(2), 89-109.

Wingrave, M. (2018). Perceptions of gender in early years. *GENDER AND EDUCATION*, 30(5), 587–606. <https://doi.org/10.1080/09540253.2016.1258457>

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1. Litteratursökning

För att hitta relevant forskning utifrån vår studies syfte har vi använt Högskolan i Gävles digitala bibliotek. Vi har valt att använda databaserna Eric och Discovery. Fler avgränsningar har gjorts i form av att enbart använda peer reviewed forskning samt att begränsa sökningen utifrån utgivningsdatum, då vi ville använda oss av aktuell forskning. Vi valde att använda forskning från 2007 och fram tills idag. Detta val motiverar vi genom att det fanns begränsat med forskning på det valda området. De sökord som vi använt oss av har varit följande “social gender”, “gender”, “attitude”, “perceptions”, “opinions”, “thoughts”, “feelings”, “beliefs”, “preschool teacher”, “kindergarten teacher”, “early childhood teacher”, “equality”.

För att hitta doktorsavhandlingen använde vi oss av databasen Swepub och då användes sökorden kön, förskola, jämställdhet. Vi har även hittat litteratur i referenslistor i andra forskares artiklar. Utifrån sökorden som valts i artiklarna och doktorsavhandlingarna valde vi att systematiskt välja ut relevanta artiklar. Detta gjorde vi genom att först läsa rubriken till artiklarna/doktorsavhandlingarna. De artiklar/doktorsavhandlingar vars rubriker passade utifrån vårt syfte valde vi att läsa inledningarna till artiklarna. Därefter kunde vi avgöra om artiklarna/doktorsavhandlingarna var av relevans till den forskning vi ville utföra. Utöver forskningsartiklar och doktorsavhandlingar har även annan litteratur använts i undersökningen såsom styrdokument samt en rapport.

I forsknings genomgången av förskollärares attityder till jämställdhetsarbete hittades bara en rapport skriven i Sverige om detta. Rapporten är inte vetenskapligt granskad och därav blev det än mer relevant för oss att beröra detta ämne i vår undersökning. Vi hittade däremot internationella artiklar som berörde ämnet.

8.2 Bilaga 2. Enkät.

Förskollärares attityder till jämställdhetsarbete i förskolan

Undersökning om förskollärares attityder till jämställdhetsarbete i förskolan

Den här enkäten riktar sig till dig som är legitimerad förskollärare. Syftet med enkäten är att undersöka jämställdhetsarbetet i förskolan kopplat till förskollärares attityder, som vi hoppas att du vill besvara.

Det är frivilligt att delta i denna enkätstudie. Du och dina svar kommer att vara anonyma (ingen personlig information efterfrågas i enkäten). Enkäten tar ungefär 5 minuter att svara på och görs digitalt. Du kan när som helst fram till att du skickar in enkäten avbryta ditt deltagande.

Resultatet avrapporteras som ett examensarbete på grundnivå på förskollärlinjen i Gävle. Efter godkänt arbete raderas enkätsvaren helt.

Om ni har några frågor kontakta oss eller våran handledare:

Studenter

Erica Tångring
XXX@XXX.XX

Linnea Nilsson
XXX@XXX.XX

Handledare

Erika Björklund
XXX@XXX.XX

1. Är du legitimerad förskollärare?

- Ja
 - Nej
-

2. Jag anser att samhället ställer olika krav på flickor och pojkar

- Stämmer helt
 - Stämmer delvis
 - Stämmer inte alls
-

3. Jag anser att förskolan kan påverka flickors intressen

- Stämmer helt
 - Stämmer delvis
 - Stämmer inte alls
-

4. Jag anser att förskolan kan påverka pojkars intressen

- Stämmer helt
- Stämmer delvis
- Stämmer inte alls

5. Jag anser att flickor generellt får ta större ansvar än pojkar i förskolan

- Stämmer helt
 - Stämmer delvis
 - Stämmer inte alls
-

6. Jag anser att pojkar generellt får ta större ansvar än flickor i förskolan

- Stämmer helt
 - Stämmer delvis
 - Stämmer inte alls
-

7. Jag anser att flickor allmänt ges mer plats än pojkar i förskolan

- Stämmer helt
- Stämmer delvis
- Stämmer inte alls

8. Jag anser att pojkar allmänt ges mer plats än flickor i förskolan

- Stämmer helt
- Stämmer delvis
- Stämmer inte alls

9. Jag anser att jämställdhetsarbete i förskolan är av stor vikt i arbetet med barnen.
(1 =inte viktigt, 2 =ganska viktigt, 3 =viktigt, 4 = mycket viktigt)

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐